

राज्य माहिती आयुक्त, विदर्भ क्षेत्र, नागपूर यांच्या समोरील
माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९(३) अन्वये
अपील क्रमांक १८२९/२००७.

श्री. प्रभाकर बलराम जाधव,
प्लॉट नं. ५, दत्त कॉलोनी,
गोरक्षण रोड, पो. गांधीनगर,
अकोला - ४४४ ००४.

..... अपीलकर्ता

वि रु ध्द

श्री. सी. एस. डहाळकर,
प्रथम अपीलीय अधिकारी तथा,
अतिरिक्त जिल्हाधिकारी,
नागपूर.

श्री. सुधाकर कुळमेथे,
जनमाहिती अधिकारी तथा
प्र. भुसंपादन अधिकारी,
नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर.

..... उत्तरवादी

(आदेश पारित दिनांक ३१.७.२००८)

नि र्ण य

अपीलकर्ता यांनी दिनांक २३.५.२००७ रोजी राज्य माहिती आयोगाकडे माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९(३) अन्वये द्वितीय अपील दाखल केलेले आहे. सदरच्या द्वितीय अपीलाची सुनावणी आज दिनांक ३१.७.२००८ रोजी घेण्यात आली. अपीलकर्ता विना अनुमतीने गैरहजर आहेत. उत्तरवादी हजर आहेत.

२. अपीलकर्ता यांनी दिनांक १५.१.२००७ रोजी शासकीय माहिती अधिकारी तथा भुसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांच्याकडे भुसंपादना विषयी अर्जाच्या सहपत्रात मागितलेली माहिती खालील प्रमाणे दिसून येते. डॉ.श्रीमती प्रभाताई सपकाळ, अध्यक्ष, कृषक महिला को-ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी, नागपूर (रजि.नं. एनजीपी/एचएसजी/९२०/१९८०) यांनी नागपूर हद्दीतील मौजा हजारी पहाड, पटवारी हलका

३६(१-२.३) ११.६ एकर मध्ये त्यांची मालकी असल्याने ले आऊट टाकला होता व त्यातील प्लॉट विकले. तसेच त्यांचे या ले-आऊटचे जागेपैकी कांही जागा रिंग रोड करिता वि.भूसंपादन अधिकारी, नागपूर यांनी १९९३ साली जागा संपादित केली होती व शासनाने त्यांना काम्पेनसेशन दिले होते. यासंबंधी खालील मुद्यांवर माहितीचा अधिकार कायदा, २००५ खाली माहिती तात्काळ देण्यात यावी. (१) किती जागा संपादित करण्यात आली होती ? (२) संपादित केल्याने किती प्लॉट बाधीत झाले होते त्यांचे नंबर व एरिया देण्यात यावा. (३) संपादित केलेल्या जागेचे किती किती कॉम्पेनसेशन प्रत्येक प्लॉट धारकास मंजूर करण्यात आले. (४) संपादित केलेल्या जागेचे प्लॉट धारकांना पैसे कश्या पध्दतीने अदा करण्यात आले. रोख अगर चेकने अगर सोसायटी मार्फत पेड करण्यात आले. (५) ले-आऊट नकाशा सोसायटीने आपलेकडे भूसंपादन करतांना दिला होता त्याची एक नक्कल द्यावी. (६) सोसायटी अध्यक्षानी सहकार अधिकाऱ्यांचे चौकशी दरम्यान असेही तोंडी सांगितल्याचे समजते की, संपूर्ण अभिन्यासाची जागाच संपादित करण्यात आली. हे खरे आहे काय ? (७) भूसंपादन अधिकारी, नागपूर यांनी जागा संपादित केली असल्यास त्या आदेशाची सत्यप्रत देण्यात यावी. (८) १९९३ साली भूअर्जन (भूसंपादन) अधिकारी कोण होते ? सदरच्या शुल्कापोटी रुपये ५०/- चा क्रॉसचेक जोडलेला आहे. तसेच माहिती रजिस्टर पोष्टाने मिळावी असे नमुद केलेले दिसून येते. विहित मुदतीत माहिती उपलब्ध झाली नाही म्हणून दिनांक २०.२.२००७ रोजी प्रथम अपीलीय अधिकारी तथा उप जिल्हाधिकारी, नागपूर यांचेकडे प्रथम अपील दाखल केलेले आहे. प्रथम अपीलाचा निर्णय दिनांक ४.४.२००७ रोजी देण्यात आला असून अपीलकर्ता यांच्या दिनांक २९.१.२००७ रोजीच्या सदर अर्जावरील मुद्दे क्रमांक १ ते ८ पर्यंत मुद्देनिहाय उत्तर त्यांना कळवावे. जे मुद्दे त्यांच्या विभागाशी संबंधीत नसतील ते मुद्दे ज्या विभागाशी संबंधीत असतील त्या विभागास रितसर पत्रव्यवहार करुन त्या मुद्यांवरील माहिती अपीलार्थींना कळविण्याकरिता पत्रव्यवहार करण्यात यावा व त्याची एक प्रत अपीलार्थींना पुरविण्यात यावी. अपीलार्थींना सर्व मुद्यांवरील माहिती, माहिती अधिकारी निःशुल्क देतील. माहिती अधिकारी यांनी सदर अपीलातील आदेशाची अंमलबजावणी ही आदेशाच्या दिनांकापासून ३० दिवसाचे आंत करावी असा निर्णय दिलेला आहे असे दिसून येते. परंतु अपीलकर्ता यांना माहिती उपलब्ध झाली नसल्यामुळे त्यांनी सदरचे द्वितीय अपील दाखल केलेले दिसून येते. द्वितीय अपील मेमोसोबत सहपत्रामध्ये त्यांनी त्यांचे म्हणणे खालील प्रमाणे दिलेले आहे. दिनांक

१५.१.२००७ रोजी आम्ही लॅंड अक्वीजीशन ऑफीसर (LAO), नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांचे केंद्र शासनाचे माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ अन्वये सहपत्र अ (नियम ३) (प्रत जोडली आहे) प्रमाणे अर्जातील कॉलम ३(३) प्रमाणे पाहिजे असलेल्या माहितीचा तपशील (सत्यप्रत जोडली आहे) देऊन माहिती मागितली होती. परंतु दिनांक २०.२.२००७ पर्यंत भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर कडून काहीच प्रतिसाद न मिळाल्याने दिनांक २०.२.२००७ रोजी आम्ही जोडपत्र ब नियम ५(१) भरून माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ चे कलम १९ प्रमाणे उपजिल्हाधिकारी, नागपूर यांचे पहिले अपील सादर केले होते. (प्रत जोडली आहे) मा.अतिरिक्त जिल्हाधिकारी श्री.डहाळकर यांनी आम्हास दिनांक २०.३.२००७ चे पत्र पाठवून अपील प्रकरणी सुनावणीस दिनांक ३०.३.२००७ ला त्यांचे कार्यालयात हजर राहण्यास आदेश पाठविले त्यावर आम्ही दिनांक ३०.३.२००७ रोजी मान्यवरांचे कार्यालयात दुपारी ३:०० वाजता हजर राहिलो (पत्राची प्रत जोडली आहे). परंतु भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर हे उपस्थित नव्हते. अतिरिक्त जिल्हाधिकारी महोदय यांनी भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांचे कार्यालयातील सिनियर क्लार्क श्री. कोठेकर यांना फोन करून बोलावून घेऊन सुनावणी केली. तेंव्हा श्री.कोठेकर यांनी सदरची माहिती B & C खात्याकडून मिळेल असे सांगितले. यावर अपीलीय अधिकारी अतिरिक्त जिल्हाधिकारी यांनी श्री. कोठेकर यांना तोंडी आदेश देऊन मागितलेली माहिती देण्यास बजाविले. तसेच दिनांक ४.४.२००७ रोजी आम्ही जिल्हाधिकारी, नागपूर यांनी दिनांक ३०.३.२००७ चे सुनावणीवर RTI अपील क्रमांक १५/२००७ प्रमाणे लिखित आदेश पारित करून भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांना मागितलेली माहिती देणे आवश्यक होते असे नमूद करून मुद्देसुद माहिती ३० दिवसात निःशुल्क देण्यास असे आदेश दिले. यानंतरही आम्ही वि.भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर व अतिरिक्त जिल्हाधिकारी (अपीलीय अधिकारी) याच संबंधी दिनांक ४.४.२००७, दिनांक २६.४.२००७, दिनांक २.५.२००७ व दिनांक २६.४.२००७ प्रमाणे पत्र व्यवहार केला त्याच्याही प्रती जोडल्या आहेत. परंतु आम्हांस भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर माहिती पाठविली नाही. अतिरिक्त जिल्हाधिकारी, नागपूर (अपीलीय अधिकारी) यांचे आदेशाचे पालन करता आम्हांस त्यांनी त्यांचे पत्र क्र. वि.भू.अ./ना.सु.प्र./का.वि.-१९/२००७ (प्रत जोडली आहे) दिनांक २६.४.२००७ प्रमाणे कळविले की, हजारीपहाड, नागपूर सर्वे नं. २७, २८, २९, ३३, ३४, ३५ व

३६ (१-२-३) ही जागा सार्वजनिक बांधकाम विभागाने संपादित केली असून हयाबद्दलची माहिती कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, लेडीज क्लब समोर, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचे कडून घेण्यास सुचना केल्या. त्यानुसार आम्ही कार्यकारी अभियंता यांचेकडे दिलेल्या पत्त्यावर दिनांक २.५.२००७ रोजी पत्र (प्रत जोडली आहे) पाठवून माहितीची मागणी केली. परंतु आमचे हे पत्र लिफाफ्यासह दिनांक २१.५.२००७ रोजी परत पोष्टामार्फत करण्यात आले. लिफाफ्याची झेरॉक्स प्रत अवलोकनार्थ जोडली आहे. लिफाफ्यावर "सही डिवीजन का पत्ता नही होने से सबब वापस" म्हणून शेरा होता. आम्ही पाठविलेला लिफाफा फाडण्यात येऊन त्यातील पत्र वाचून नंतर लिफाफ्यात ठेवून स्टेपल करून परत केल्याचे दिसून येते. कार्यकारी अभियंता कार्यालयातील कारकून महोदयाचे काम असावे कारण परत करण्याकरिता आमचा पत्ता आवश्यक होता. कारण आम्ही लिफाफ्यावर पाठविणाराचा पत्ता टाकला नव्हता. तो लिफाफा फाडून त्यांनी मिळविला. असे करण्या ऐवजी त्यांनी संबंधीत कार्यालयाकडे पाठवून आम्हास पत्राची प्रत देऊन आम्हास तिकडे पाठपुरावा करण्यास सांगणे उचित ठरले असते. अशा प्रकारे त्यांनी टाळाटाळ करण्याचे प्रयत्न केले. सदरचा लिफाफा आम्हास दिनांक २१.५.२००७ रोजी मिळाला. या आधी दोन दिवसापूर्वीच म्हणजे दिनांक १८.५.२००७ रोजी आम्हांस श्री. श. गो. तळणीकर, सहाय्यक मुख्य अभियंता (रस्ते) बांधकाम संकूल, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचे पत्र क्र. का/प्र.आ./१६७८, दिनांक २६.४.२००७ चे मिळाले. पत्राची प्रत जोडली आहे. पत्रात त्यांनी ही माहिती त्यांचे कार्यालयात उपलब्ध नसून सदरची माहिती कार्यकारी अभियंता, जागतिक बँक प्रकल्प, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचेकडे मिळू शकेल असे कळविले. त्यांनी त्यांचे पत्राची प्रत कार्यकारी अभियंता यांना ही पाठविली आहे. अजून पर्यंत म्हणजे दिनांक २३.५.२००७ पर्यंत त्यांचेकडून माहिती अगर काही पत्रही नाही. अशा प्रकारे माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ प्रमाणे माहिती देण्यास वि.भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर व सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून टाळाटाळ व टोलवा टोलवी करण्यात येत असल्याचे स्पष्ट दिसते. याबद्दल अतिरिक्त जिल्हाधिकारी (यातील अपील्य अधिकारी) नागपूर यांचे कायदेशीर आदेशाची विशेष भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर व त्यांचे वरिष्ठ लिपिक श्री. कोठेकर यांनी उघड उघड अवहेलना केली आहे. वि.भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांनी ही सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे कार्यकारी अभियंता, नागपूर यांचा पत्ताही चुकीचा देऊन आमची दिशाभूल

केली आहे. त्यामुळे वर नमुद प्रमाणे आमचे पत्र व लिफाफा दिनांक २.५.२००७ चा परत पाठविण्यात आला. यापूर्वीही वि.भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांनी त्यांचे पत्र क्रमांक क.वि.भू.सं.अ./ना.सु.प्र./का.वि./१८/२००७, दिनांक २१.३.२००७ मध्येही सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या पत्ता दिला नव्हता. (प्रत जोडली आहे) आज चार महिन्यांचे वर होऊनही आम्हास माहिती मिळाली नाही. यात कांही तरी संशयास्पद असल्याचे दिसून येते. प्रार्थना :- १) तरी आपले कडे नम्र विनंती आहे की, आवश्यक मागितलेली माहिती आम्हांस विना विलंब पुरविण्यास संबंधित अधिकारी यांना आदेश देण्यात यावी. २) वि. भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर व त्यांचे वरिष्ठ लिपिक श्री.कोठेकर आणि कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, लेडीज क्लब समोर, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचे विरुद्ध माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चे कलम १८ व १९ प्रमाणे दंडात्मक कार्यवाही होणेस विनंती आहे.

३. अपीलकर्ता यांच्या दिनांक २९.१.२००७ च्या अर्जाचे अनुषंगाने दिनांक २१.३.२००७ रोजी विशेष भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांनी सर्व्हे क्रमांक २७, २८, २९, ३३, ३४, ३५ व ३६ (१, २, ३) मौजा हजारीपहाड येथील जमीन रिंगरोड करिता अधिग्रहीत करण्यात आलेली आहे. रिंगरोड करिता संपादीत करण्याचे प्रकरण इमारत व बांधकाम विभाग, (पी.डब्ल्यू.डी.विभाग) नागपूर, महाराष्ट्र राज्य यांच्याकडे हाताळली जातात. तेंव्हा विषयांकित प्रकरणी माहिती संबंधित विभागाशी संपर्क साधून प्राप्त करता येईल. आपण पाठविलेला धनादेश या पत्रासोबत आपणाकडे परत पाठविण्यात येत आहे असे कळविलेले दिसून येते. प्रथम अपीलाचा निर्णय झाल्यानंतर अपीलकर्ता यांनी दिनांक २६.४.२००७ रोजी विशेष भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांनी सार्वजनिक बांधकाम विभाग, नागपूर यांचेकडून माहिती प्राप्त करून घेता येईल असे अपीलकर्ता यांना कळवून कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, लेडीज क्लब समोर, सिव्हील लाईन, नागपूर यांना सदरच्या पत्राची प्रतिलिपी देऊन पुढील कार्यवाहीसाठी अपीलीय अधिकारी तथा अतिरिक्त जिल्हाधिकारी यांच्या आदेशानुसार देण्यात यावे. सोबत आदेशाची प्रत आपल्या माहितीकरिता या पत्रासोबत पाठविण्यात येत आहे असे कळविण्यात आलेले दिसून येते. त्याप्रमाणे अपीलकर्ता यांनी दिनांक २.५.२००७ रोजी कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, लेडीज क्लब

समोर, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचेकडे एक अर्ज करुन आर.टी.आय. मधील अपील क्रमांक १५/२००७ अपीलीय अधिकारी तथा अतिरिक्त जिल्हाधिकारी, नागपूर व विशेष भूसंपादन अधिकारी, नागपूर सुधार प्रन्यास, नागपूर यांच्या दिनांक २६.४.२००७ च्या पत्राचा संदर्भ देऊन माहिती उपलब्ध करुन देण्यास विनंती केलेली दिसून येते. परंतु सदरचे पत्र सही डिव्हीजन का पत्ता नही होनेसे सबब वापस असे दिनांक ७.५.२००७ रोजी परत आले आहे. असे लिहून दिलेले दिसून येते. तसेच दिनांक २६.४.२००७ रोजी श. गो. तळणीकर, सहाय्यक मुख्य अभियंता (रस्ते) यांनी अपीलकर्ता यांना आपण अर्जात नमुद केलेली माहिती या कार्यालयाच्या अभिलेख्यावर उपलब्ध नाही. तथापी सदर माहिती कार्यकारी अभियंता, जागतिक बँक प्रकल्प विभाग, सिव्हील लाईन, नागपूर यांचेकडून प्राप्त होऊ शकेल असे कळवून सदरच्या पत्राची प्रतिलिपी कार्यकारी अभियंता, जागतिक बँक प्रकल्प विभाग, नागपूर यांना माहितीकरिता अग्रेषित केलेले दिसून येते. तसेच अपीलकर्ता यांनी प्रथम अपीलीय अधिकारी यांचे आदेशाची अंमलबजावणी झाली नाही म्हणून त्यांना कळविले होते. त्याकरिता कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग क्रमांक-१ यांनी सदर माहिती अपीलार्थीस देण्याकरिता १५ दिवसाचा अवधी देण्यात यावा अशी विनंती दिनांक ३१.५.२००७ रोजी या कार्यालयास केली असे प्रथम अपीलीय अधिकारी यांनी खुलाश्यात म्हटले आहे. त्यानंतर दिनांक १९.६.२००८ रोजी अपीलकर्ता यांनी राज्य माहिती आयोगाकडे खालील प्रमाणे खुलासा दाखल केलेला आहे. विशेष भूसंपादन अधिकारी, नागपूर यांचे सुचनेवरून हेड कॉपीईस जिल्हाधिकारी कार्यालय, नागपूर यांनी आम्हास ६००/- रुपये शुल्क देऊन दिनांक २५.५.२००७ चे पत्राप्रमाणे आम्हास दिनांक ३०.५.२००७ रोजी मागितलेली माहिती रजिस्टर पोष्टाने मिळाली. ६००/- रुपये शुल्कापैकी हेडकॉपीस्ट यांनी रुपये ३७५/- घेऊन रुपये २२५/- पत्रा सोबत परत केले. माहितीने आमचे समाधान झाले आहे. पण द्वितीय अपीलात आम्ही नमूद केले प्रमाणे माहिती देण्यास बरीच टाळाटाळ केली आहे. तसेच माहिती निःशुल्क देण्याचे आदेश दिले होते त्याचे पालन करण्यात आले नाही. याबद्दलही आपले लक्ष वेधण्यात येत आहे. माहिती संबंधित अधिकाऱ्यांनी वेळेवर न दिल्याने व शुल्क आकारले त्याबद्दल योग्य कारवाई व्हावी ही विनंती करुन आम्ही सदरचे अपील निकाली काढण्यात यावी अशी विनंती करतो असे म्हटले आहे. अपीलकर्ता यांना उपलब्ध झालेल्या माहितीमुळे समाधान झाले आहे असे नमुद केले असले तरी वेळेवर माहिती उपलब्ध झाली नाही त्याबाबत विचार केल्यास माहिती ही जूनी

असल्यामुळे व एका विभागाकडून दुसऱ्या विभागाकडे कार्यवाहीचे अधिकार असल्यामुळे सदरची माहिती उपलब्ध होण्यासाठी विलंब होणे साहजिकच आहे. मात्र प्रथम अपीलीय अधिकारी यांनी निःशुल्क माहिती उपलब्ध करून द्यावी असे आदेश दिलेले असल्यामुळे अपीलकर्ता यांचेकडून रुपये ३७५/- ची केलेली आकारणी ही परत केल्यास प्रथम अपीलाच्या आदेशाचे पालन केल्या सारखे होईल व त्यामुळे अपीलकर्ता यांचे अपील हे मंजूर करण्यास पात्र आहे.

आ दे श

१) अपीलकर्ता यांचे अपील हे अंशतः मंजूर करण्यात येत असून प्रथम अपीलीय अधिकारी यांच्या निर्णयाप्रमाणे निःशुल्क माहिती देण्याचे आदेश असल्याने अपीलकर्ता यांचेकडून माहितीच्या खर्चाकरिता भरणा करून घेतलेले रुपये ३७५/- त्यांना हा निर्णय मिळाल्यापासून ३० दिवसाचे आंत परत करण्यात यावे.

२) अपीलकर्ता व उत्तरवादी यांना निर्णयाची एक प्रत देण्यात यावी.

नागपूर

दिनांक :- ३१.७.२००८

(विलास पाटील)
राज्य माहिती आयुक्त,
विदर्भ क्षेत्र, नागपूर.